

Bancas privatas stgaffesch daners mo per sasezzas

En il comité d'iniziativa sesan economs da num e pum

■ (anr/vi) La Banca naziunala duai sco suletta pudair stgaffir daners. Ier han ils iniziants inoltrà l'iniziativa per il daner cumplain cun passa 110000 sottascripziuns a la chanzlia federala a Berna. «Nus pretendain sulet insatge che la gliעד crai ch'i saja gia realitad», ha ditg *Reinhold Harringer*, pledader da l'iniziativa. «Nus vulain che tut ils daners – er il daner electronic – vegnia puspè stgaffi da la Banca naziunala.» Las bancas privatas duain mo pli intermediar ils daners, pia dar credits, ma betg pli stgaffir sezzas daners sco quai ch'ellas fan oz cun il daner scrit u il daner virtual ch'exista mo pli a moda electronica.

Betg uschè cumplitgà

Gia durant la fasa da rimnar sottascripziun èn s'annunziadas las vuschs criticas che han renfatschà che l'iniziativa saja blier memia cumplitgada. «Tge è uschè cumplitgà vi da quest sistem dal daner cumplain», ha dumandà *Harringer* ch'è medemamain econom. «En sasez correspunda quai simplamain ad in sistem traziziunal e saun da bancas.»

La crisa da finanzas haja mussà che l'urden dal martgà da finanzas saja sutta-post ad in sbagli da sistem, ha ditg il giurist *Philippe Mastronardi* che ha scrit il text d'iniziativa. Il daner na saja nagina rauba da martganzia, mabain ina mesira da valur e la basa per pajaments. Per l'economia saja il daner tuttina impurtant sco per semeglia l'electricitad, las vias, la viafier ed il telefonar, «pia las basas da l'economia che ston vegnir garantidas dal stadi.»

Ch'il daner dastgia vegnir stgaffi da bancas privatas quasi sco in «product» saja in sbagli en l'ordre public liberal, ha critigà *Mastronardi*. «Las bancas pon oz

La Banca naziunala duai sco suletta pudair stgaffir daners.

KEYSTONE

stgaffir daners ord il nagut, il ristg purtain dentant nus tuts.»

Bancas subvenziunadas

Las bancas privatas suttametian la stgaffiziun da daners memia fitg a ponderaziuns da rendita, ha ditg *Peter Ulrich*, econom e politolog. Il privilegi da pudair stgaffir daners saja en sasez ina subvenziun statala zuppada. Quai effectuescha ina sfalsificaziun da la concorrenza.

Entant che auters possian dar ora mo quels daners ch'els possedian sezs u ch'els

emprestian da bancas, possian bancas far fatschentas d'immobiglias u acquirar accias cun daners stgaffids sezs. La gronda part dals daners che las bancas stgaffeschian sezzas flessegia en il martgà da finanzas e betg en l'economia reala. Quai effectueschia scufflas da speculaziun en il sectur d'immobiglias u sin ils martgads da finanzas. L'iniziativa dal daner cumplain procurass ch'era las bancas dastgan impunder mo pli ils daners ch'els spargnaders han confidà ad ellas u daners che la Banca naziunala metta a disposiziun

encunter in tchains commensurà. Er il problem dal «too-big-to-fail» vegniss uschia schlià a moda eleganta.

Dapli daners per ils chantuns

Ils iniziants punctueschan ch'ins na vul insumma betg statalisar las bancas privatas. Ins veglia mo ch'ellas na possian betg pli stgaffir daners. Cun la stgaffiziun dal daner virtual pudess la Banca naziunala pagar ora tshintg fin diesch milliardas francs dapli a la confederaziun ed als chantuns.